

Lempäälän kunta
Yhdyskunnan palvelualue
yhdyskunta@lempaala.fi

Viite: Lausuntopyyntönnö 26.3.2025, Diaarinro 405/11.00.01/2022

Lausunto, Lempäälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelma

Lempäälän kunnan yhdyskunnan palvelualue pyytää Pirkanmaan ELY-keskuksen lausuntoa Lempäälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelmasta.

Suojelusuunnitelma

Lempäälän kunta on päivittänyt pohjavesialueiden suojelusuunnitelman (Ramboll 21.3.2025), johon kuuluvat pohjavesialueet Henneri (0441803 B), Lempäälä-Mäyhäjärvi A (0441801 A), Lempäälä-Mäyhäjärvi C (0441801 C) ja Leukamaa (0441803 B).

Suojelusuunnitelmasta on laadittu julkinen versio. Salassa pidettävät, vain viranomaiskäyttöön tarkoitetut tiedot on kerätty erillisiin liitteisiin, liitteet 2, 3, ja 5. Suunnitelman laatimista on ohjannut ohjausryhmä.

Pohjaveden suojelun avulla pyritään turvaamaan yhteiskunnan vedenhankinnalle tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesivarannot. Suojelusuunnitelman laatimisen keskeinen tavoite on ennaltaehkäistä pohjavesialueen pohjaveden laadun heikkeneminen sekä turvata alueen pohjaveden määrällinen tila rajoittamatta kuitenkaan tarpeettomasti alueen maankäyttöä. Tämä edellyttää sekä suunnitelmallisuutta että kattavaa tietoa pohjavesialueen maaperä- ja pohjavesiolosuhteista sekä pohjavesialueella sijaitsevista pohjaveden laatuun ja määrään vaikuttavista toiminnoista.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaan on koottu tiedot pohjavesialueiden pohjavesiolosuhteista sekä niillä sijaitsevista vedenottamoista ja kartoitettu pohjavesialueiden mahdollisesti pohjavettä vaarantavat riskikohteet. Riskinarvioinnin perusteella on esitetty toimenpidesuosituksia, jotka on koottu suojelusuunnitelman toimenpideohjelmaan (liite 6).

Suojelusuunnitelman valmistumisesta tulee tiedottaa eri viranomaisia, pohjavesialueiden toimijoita ja kunnan asukkaita, jotta kaikki tahot voivat ottaa suunnitelman huomioon omassa toiminnassaan. Suojelusuunnitelma tulee olla julkisesti saatavilla esimerkiksi kunnan internet-sivuilla.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelman toteutumista seurataan seurantaryhmässä, jossa ovat edustettuina vastaavat tahot, kuin päivitystä ohjanneessa ohjausryhmässä. Seurantaryhmän koolle kutsujana toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto

17.4.2025

Pohjavesialueen suojelusuunnitelmien laatiminen perustuu vesienhoitolakiin ja ympäristöhallinnon ohjeistukseen. Suojelusuunnitelmasta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 10 e ja 10 f §:ssä. Ympäristöministeriö on vuonna 2018 julkaissut oppaan suojelusuunnitelmien laatimista (Pohjavesialueet – opas määrittämiseen, luokitukseen ja suojelusuunnitelman laadintaan, Ympäristöhallinnon ohjeita 3/2018, YM 2018. OSA II pohjavesialueen suojelusuunnitelman laatiminen).

Ajantasaiset pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat tärkeitä pohjaveden suojelun kannalta ja toimivat myös keskeisenä vesienhoidon työkaluna. Valtioneuvoston hyväksymässä Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa kaudelle 2022–2027 ja sen Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivittäminen on merkitty toimenpiteeksi kaikille Lempäälän kunnan pohjavesialueille.

Suojelusuunnitelman ohjausryhmään ja luonnosvaiheiden kommentointiin on osallistunut Pirkanmaan ELY-keskuksen asiantuntijoita.

Suojelusuunnitelmassa seurantaryhmän on suositeltu kokoontuvan kolmen vuoden välein, ensimmäisen kerran vuonna 2028. Pirkanmaan ELY-keskus korostaa seurantaryhmän kokoontumisen tärkeyttä ja yleisesti suosittelee kokoontumaan vuoden, vähintään kahden vuoden välein. Kokoontuminen kerran kolmessa vuodessa on kuitenkin perusteltua, mikäli pohjavesialueiden riskit ja maankäytönmuutokset ovat vähäisiä.

Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että Lempäälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on asianmukaisesti laadittu.

Suojelusuunnitelmasta pyydetään kuitenkin tarkistamaan vielä alla esitetyt asiat

Pohjavesialueiden maa- ja kallioperä ja niiden erityispiirteet

Pohjavesialueiden kuvauksiin tulisi sisällyttää myös kallioperän ja siihen liittyvien erityispiirteiden ja mahdollisten riskien kuvaus.

Lempäälä sijoittuu kokonaisuudessaan Etelä-Pirkanmaan–Kanta-Hämeen arseeniprovinssin alueelle, jossa esiintyy koko Suomen keskiarvoa suurempia arseenipitoisuuksia maa- ja kallioperässä.

Lisäksi kallioperä on suurelta osin kiilleliusketta, joissa mustaliuskeita yleisimmin Pirkanmaalla tavataan, vaikka varsinaisia Geologian tutkimuskeskuksen kartoittamia mustaliuske-esiintymiä ei Lempäälän pohjavesialueille sijoitukaan.

Luonnonsuojelu

Suojelusuunnitelmassa pyydetään vielä huomioimaan Hennerin pohjavesialueen luoteiskulmassa sijaitseva Hennerin Kalmistoniemen luonnonsuojelualue (YSA043040) ja Lempäälä-Mäyhäjärvi A

17.4.2025

pohjavesialueen sijainti osin Ahtialanjärven Natura-alueella (FI0326003) ja Ahtialan yksityisellä luonnonsuojelualueella (YSA202909).

Pilaantuneet maa-alueet

Toimenpideohjelmassa on esitetty Matti-kohteiden kunnostuksen vastuutahoksi Pirkanmaan ELY-keskus. ELY-keskus ei vastaa kohteiden selvittämisestä tai kunnostamisesta vaan vastuu on aina ensisijaisesti pilaajalla. Selvitystarpeelliset Matti-kohteet (3 kpl) voivat päästä mukaan valtakunnalliseen Maaperä kuntoon ohjelmaan, mikäli siihen tarvittavat ehdot täyttyvät.

Kappaleessa 7.1 käytettyä termiä pohjaveden *likaantuminen* ei tässä asiayhteydessä enää käytetä, vaan puhutaan pohjaveden pilaantumisesta. Samoin kappaleessa 16.2 todetaan: ”*Pelastuslaitoksen suorittamilla välittömällä torjuntatoimenpiteillä pyritään rajaamaan maaperän sekä pinta- ja pohjaveden likaantuminen mahdollisimman pienelle alueelle ja estämään lika-aineen kulkeutuminen kaivoihin tai vedenottamolle.*” Oikeat termit olisivat pilaantuminen ja haitta-aineiden kulkeutuminen.

Suojelusuunnitelmassa on paikoin viitattu MATTI-rekisteriin. Rekisteri sanan sijaan tulee kyseisestä tietojärjestelmässä käyttää termiä MATTI-tietojärjestelmä tai maaperän tilan tietojärjestelmä.

Kappaleessa 12.3.3. tulisi myös perustella bioöljyn haittomuutta pohjavedelle.

Kappaleessa 12.7 toimenpidesuosituksissa olevaa toimenpidettä ”*MATTI-kohteet tulee olla viranomaiskäytössä (kunta- ja aluehallintotasolla) myös paikkatietomuodossa*” olisi syytä tarkentaa. Matti-kohteet ovat jo nykyisellään saatavilla paikkatietoaineistona, tosin rajatuimmilla kohdetiedoilla.

Vesihuolto, Etelä-Savon ELY-keskus, Vesihuoltopalvelut

Hule- ja jätevedet aihealueen toimenpiteissä olisi hyvä todeta tehtävien ajallisesta priorisoinnista vedenottamoiden läheisyyteen.

Lainsäädäntö- ja riskinarviointikappaleissa olisi hyvä kuvata raakavesien riskienhallintaan liittyvän lainsäädännön keskeisimmät periaatteet, vesihuoltolaitoksen riskienarviointiprosessi ja sen yhteys pohjavesien suojeluun vrt. vedenottopisteen vedenmuodostumisalueen riskien arviointi ja hallinta. Vedenottopisteen vedenmuodostumisalue on koko pohjavesialue tai tarkempien tutkimustietojen perusteella rajattu pohjavesialueen osa-alue.

Vesihuoltolaitos on velvollinen suorittamaan riskiperusteista raakavesien tarkkailua omavalvontasuunnitelmansa ja sitä kautta terveydensuojelulain mukaisen valvontatutkimusohjelman kautta. Tämä tarkkailu voidaan tapauskohtaisesti yhdistää muuhun pohjavesien tarkkailuun synergiaan pyrkien ja siitä voidaan myös saada lisäarvoa pohjaveden laadun seurantaan laajemminkin.

17.4.2025

Numeroinnin, muotoilun tai kirjoitusasun tarkistaminen

Kuvien ja taulukoiden numerointi ei paikoin vastaa tekstiä ja se tulisi vielä tarkistaa koko työn osalta.

Kappaleessa 12.4.2. tulisi puhua kemikaaleista vaarallisten kemikaalien sijaan. *"Kemikaalit on säilytettävä siten..."*

Kappaleessa 12.7 on todettu: *"Rekisteriin kirjattujen tietojen tulee olla ajantasaisia ja kattavuudeltaan riittäviä."* Asia olisi parempi ilmasta: *"Järjestelmään kirjattujen tietojen ajantasaisuutta ja kattavuutta pyritään ylläpitämään jatkuvasti."*

Kappaleen 12.8 toimenpidesuosituksissa oleva lause *"Ottoalueiden roskaantumista tulee valvoa ja muistuttaa ottoalueiden toimijoita sekä lähialueiden asukkaita pohjavedelle jätteiden dumpaamisesta aiheutuvista riskeistä"* on hieman epäselvä. Asia olisi parempi ilmasta esim.: *"Ottoalueiden roskaantumista tulee valvoa ja ottoalueiden toimijoita sekä lähialueiden asukkaita tulee muistuttaa jätteiden dumpaamisesta aiheutuvista pohjavesiriskeistä."*

Kappaleet 7.1, 9.4.3., 12.3.3. tulisi vielä tarkistaa kirjoitusvirheiden osalta (pohjaveteen, kirjattu, perinteisen).

Muut asiat

Suojelusuunnitelma on ollut julkisesti nähtävillä 26.3.-24.4.2025. Valmiin suojelusuunnitelman (julkinen osa) tulee olla saatavilla esimerkiksi kunnan omilla verkkosivuilla.

Lopullinen versio pohjavesialueiden suojelusuunnitelmasta pyydetään toimittamaan Pirkanmaan ELY-keskuksen myöntämän avustuksen loppumaksatushakemuksen yhteydessä kaikkine liitteineen Pirkanmaan ELY-keskuksen kirjaamoon. Tieto suojelusuunnitelman valmistumisesta kirjataan myös ympäristöhallinnon pohjavesitietojärjestelmään.

Asian käsittely ja asiakirjan hyväksyntä

Tämä asia on käsitelty Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen vesiyksikössä. Lausunnon laatimiseen on osallistunut asiantuntijoita ympäristönsuojeluyksiköstä ja luontoyksiköstä sekä ELY-keskuksen liikennevastuualueelta.

Asian on esitellyt ylitarkastaja Nina Nenonen ja ratkaissut yksikön päällikkö Heidi Heino. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

NN, SK, TH, KO, JJ, RR, HH/nn

Tämä asiakirja PIRELY/3438/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PIRELY/3438/2025 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Heino Heidi 17.04.2025 13:14

Esittelijä Nenonen Nina 17.04.2025 13:06

4 § Lempäälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivittäminen

Lempäälän kunnassa on käynnistetty vuonna 2024 pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivittäminen yhdyskunnan palvelualueen toimesta. Suojelusuunnitelman päivittäminen sisältyy toimenpiteenä Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmaan 2022–2027 ja tukee vesienhoidon tavoitteiden toteutumista. Pirkanmaan ELY-keskus on myöntänyt harkinnanvaraista valtionavustusta suojelusuunnitelman päivitystyöhön (PIRELY/13849/2023).

Päivitystyöstä vastaa Ramboll Finland Oy ja suojelusuunnitelman laatimista ohjaa seurantaryhmä, jossa ovat edustettuina Lempäälän kunta, Lempäälän Vesi Oy, Pirkanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Maaseutuhallinto, Pirteva ympäristöterveys sekä Pirkanmaan pelastuslaitos.

Lempäälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelma koskee neljää luokiteltua pohjavesialuetta, joista Lempäälä-Mäyhäjärvi A, Lempäälä-Mäyhäjärvi C ja Leukamaa ovat 1.luokan eli vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita ja Henneri on 2.luokan eli vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue. Pohjavesialueilta saatava pohjavesi muodostaa noin 25 % Lempäälän Vesi Oy:n jakelemasta vedestä ja vaikuttaa yhteensä noin 20 000 asukkaan

vesihuoltoon.

Pohjaveden suojelun tarkoituksena on varmistaa, että yhteiskunnan vedenhankinnalle tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesivarannot säilyvät ja niiden antoisuus pysyy ennallaan sekä estää pohjaveden laadun heikkeneminen. Pohjaveden suojelusuunnitelma ohjeistaa kuntatasolla muun muassa maankäytön suunnittelua ja lupakäsittelyjä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmassa on sovellettu pohjaveden suojelua koskevaa lainsäädäntöä ja esitetty sen pohjalta rajoituksia ja suosituksia pohjavesialueille sijoittuville toiminnoille. Suojelusuunnitelmassa on esitetty tärkeimpiä pohjaveden suojelua koskevia säädöksiä ja asetuksia lainsäädännöstä. Suojelutoimien perustana on ympäristönsuojelulaki, jonka mukaan pohjaveden vaarantaminen on kielletty tärkeillä ja vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla. Suojelusuunnitelmalla ei ole suoria oikeudellisia vaikutuksia. Suunnitelman aiheuttamat oikeusvaikutukset näkyvät vasta, kun ohjeita sovelletaan käytännössä esimerkiksi kaavojen laatimisen tai ympäristölupakäsittelyjen yhteydessä.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaan on koottu tiedot pohjavesialueiden pohjavesiolosuhteista sekä niillä sijaitsevista vedenottamoista. Lisäksi on kartoitettu pohjavesialueiden mahdolliset pohjavettä vaarantavat riskikohteet. Riskinarvioinnin perusteella on esitetty toimenpidesuosituksia pohjavesialueiden määrällisen ja laadullisen pysyvyyden turvaamiseksi. Mahdollisia pohjavettä vaarantavia riskikohteita ja -toimintoja ovat muun muassa teollisuus- ja yritystoiminnot, polttoaineiden jakeluasemat, liikenne ja

tienpito, rautatieliikenne ja radanpito, maatalous, maa-ainesotto ja öljysäiliöt. Riskikohteiden osalta toimenpidesuosituksia kohdistettiin erityisesti liikenteeseen ja tienpitoon, maatalouteen ja öljysäiliöihin. Lisäksi pohjavesialueiden ja vedenottamoiden tarkkailua sekä tarkkailutietojen käytettävyyttä on tarve kehittää.

Mahdollisiin pohjavesivahinkoihin ja onnettomuustilanteisiin tulee varautua etukäteen, jotta vahingon sattuessa toimet pohjaveden pilaantumisen estämiseksi voitaisiin aloittaa mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti. Pohjavesivahingon sattuessa torjuntatoimia johtaa pelastuslaitos. Onnettomuuspaikalle tulisi olla viipymättä saatavissa myös ympäristönsuojeluviranomainen ja pohjavesiasiantuntija. On tärkeää, että eri viranomaisten ja toimijoiden poikkeus- ja häiriötilannesuunnitelmat ovat ajan tasalla ja niissä mainitut toimintatavat on sovitettu yhteen muiden toimijoiden suunnitelmien kanssa.

Suunnitelmassa esitetään toimenpidesuosituksia pohjavesialueille sijoittuville toiminnoille ja maankäytölle pohjaveteen kohdistuvien riskien ehkäisemiseksi. Suojelusuunnitelmaluonnokseen sisältyy myös tarkastelu ilmastonmuutoksen pohjavesivaikutuksista sekä lain viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005), mukainen ympäristövaikutusten arviointi.

Lempäälän Vesi Oy:n lausunto

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on laadittu tavoitteiden mukaisesti. Lempäälän Vesi Oy haluaa kiinnittää huomiota suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden seurantaan. Toimenpiteiden osalta Lempäälän Veden mielestä pitäisi varsinkin ratkaista kunnan varikon tulevaisuus. Seurantapalavereja tulisi järjestää vuosittain, jotka asiat varmasti kehittyvät oikeaan suuntaan.

Liite 2 Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma luonnos

Liite 3 suojelusuunnitelman liitteet

Ehdotus	Lempäälän Vesi Oy:n hallitus antaa tekstin mukaisen lausunnon pohjavesialueiden suojelusuunnitelmasta.
Päätös	Lempäälän Vesi Oy:n hallitus antaa tekstin mukaisen lausunnon pohjavesialueiden suojelusuunnitelmasta.